

1

ตัวเหลืองแรกคลอด

เหลืองอย่างไรต้องรีบรักษา

“ ลักษณะอาการเหลืองในทารกแรกเกิดที่ถือว่าปกติ ไม่ต้องการการรักษาคือ ทารกจะมีอาการตัวเหลืองหลังคลอดประมาณ 2-3 วัน อาการตัวเหลืองจะไม่มากและหายไปหลังทารกอายุ 1 สัปดาห์ไปแล้ว ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงประสิน จันทรวิทัน

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

อาการตัวเหลืองเป็นปัญหาที่พบบ่อยในทารกหลังคลอด คุณพ่อคุณแม่หลายคนเคยมีประสบการณ์ที่มีลูกตัวเหลืองมาแล้ว โดยที่อาการตัวเหลืองมักจะไม่มากและหายไปได้เมื่อทารกอายุประมาณ 1 สัปดาห์ไปแล้ว อย่างไรก็ตามมีทารกอีกจำนวนหนึ่งที่มีอาการตัวเหลืองผิดปกติและต้องการให้แพทย์ดูแลรักษา

อาการตัวเหลืองเกิดขึ้นได้อย่างไร?

อาการตัวเหลืองที่เห็นตามผิวหนังหรือส่วนของตาขาว เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ร่างกายมีสารสีเหลืองที่เรียกว่า “บิลิรูบิน” เพิ่มขึ้นในเลือด สารสีเหลืองที่เพิ่มสูงขึ้นในทารกแรกเกิด ส่วนใหญ่เกิดจากการแตกของเม็ดเลือดแดง สารสีเหลืองที่ถูกสร้างขึ้นจะขับผ่านตับและขับออกสู่ลำไส้ไปพร้อมกับอุจจาระ เมื่อใดที่มีการเพิ่มขึ้นของสารสีเหลืองในร่างกายมากกว่าที่ถูกขับออกไป สารสีเหลืองก็จะมีปริมาณเพิ่มขึ้น ทารกก็จะมีอาการตัวเหลืองให้เราเห็น

ทำไมทารกแรกเกิดมักมีอาการตัวเหลือง?

ทารกแรกเกิดแม้ปกติดีจะมีอาการตัวเหลืองแต่ไม่มากได้ เนื่องจากเม็ดเลือดแดงของทารกแรกเกิดอายุสั้นกว่าเม็ดเลือดแดงในเด็กโตหรือผู้ใหญ่ จึงมีการแตกของเม็ดเลือดแดงได้มากกว่า ประกอบกับการที่ตับของทารกแรกเกิดยังทำหน้าที่ได้ไม่เต็มที่และลำไส้ก็ยังไม่เคลื่อนไหวได้น้อย ทำให้การขับสารสีเหลืองออกได้ไม่ดีมีผลให้สารสีเหลืองในเลือดเพิ่มขึ้น ลักษณะอาการเหลืองในทารกแรกเกิดที่ถือว่าปกติ ไม่ต้องการการรักษาคือ ทารกจะมีอาการตัวเหลืองหลังคลอดประมาณ 2-3 วัน อาการตัวเหลืองจะไม่มาก และหายไประหว่างทารกอายุ 1 สัปดาห์ไปแล้ว

จริงหรือไม่ที่ทารกกินนมแม่มีอาการตัวเหลืองได้บ่อยกว่าทารกที่กินนมผสม?

มีการศึกษาเปรียบเทียบทารกที่กินนมแม่และนมผสม พบว่าทารกที่กินนมแม่มีอาการตัวเหลืองได้บ่อยกว่า แต่ไม่ได้เกิดขึ้นกับทารกทุกคน และอาการตัวเหลืองจะไม่มาก ทารกเติบโตและแข็งแรงดี อาการตัวเหลืองจะค่อยๆ หายไปได้เอง สาเหตุของ

อาการตัวเหลืองของทารกที่กินนมแม่พบว่ากรณีที่เกิดขึ้นหลังคลอดไม่กี่วันเกี่ยวข้องกับทารกที่ได้รับนมแม่ไม่เพียงพอ เนื่องจากน้ำนมยังออกน้อยและแม่ให้ลูกกินนมระยะห่างเกินไป สามารถแก้ไขโดยให้ทารกดูดนมบ่อยขึ้นอย่างน้อยทุก 2 ชั่วโมง ทำให้ลำไส้เคลื่อนไหวได้ดี มีผลให้การขับถ่ายสารสีเหลืองออกทางอุจจาระได้มากขึ้น อีกกรณีหนึ่งคือ อาการตัวเหลืองที่เกิดขึ้นในระยะหลังคลอด 1 สัปดาห์ไปแล้ว พบว่าอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยบางอย่างในน้ำนมแม่ ทารกที่มีอาการตัวเหลืองจากนมแม่ส่วนใหญ่จะมีตัวเหลืองได้นานหลายวัน แต่ปริมาณสารสีเหลืองมักจะไม่มาก

ในทางปฏิบัติทารกที่กินนมแม่แล้วตัวเหลืองจะต้องได้รับการตรวจร่างกาย และตรวจเลือดให้แน่ใจว่าไม่ได้มีสาเหตุอื่นเสียก่อน เพราะถ้าตัวเหลืองจากการกินนมแม่และตัวเหลืองไม่มาก ไม่มีความจำเป็นต้องหยุดนมแม่ เนื่องจากไม่มีผลเสียใดๆ ต่อทารก ทำให้ทารกสามารถได้รับสารอาหารและประโยชน์ด้านอื่นๆ จากนมแม่ต่อไป

อาการตัวเหลืองมีอันตรายหรือไม่?

ถ้าสารสีเหลืองในเลือดมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นถึงระดับหนึ่ง โดยทั่วไปถือว่าระดับบิลิรูบินที่มากกว่า 20 มิลลิกรัม/เดซิลิตร โดยเฉพาะในทารกที่มีเม็ดเลือดแดงแตกง่ายจากภาวะกรู๊ปเลือดลูกกับของแม่ไม่เข้ากัน สารสีเหลืองสามารถเข้าสู่สมองของทารกไปจับกับเซลล์สมองบริเวณต่างๆ และทำลายเซลล์สมอง ในระยะแรกทำให้ทารกมีอาการซึมลงและชักได้ ในระยะยาวมีผลต่อพัฒนาการทางสมอง ทำให้เกิดคามพิการทางสมอง หรือหูหนวกได้

ดังนั้น ทารกที่มีอาการตัวเหลือง แพทย์จึงจำเป็นต้องตรวจเลือดเพื่อให้แน่ใจว่าไม่ได้อยู่ในระดับที่เป็นอันตราย หรือกรณีที่มีแนวโน้มว่าอาการตัวเหลืองจะมากขึ้นจนถึงระดับที่เป็นอันตราย ทารกจะได้รับการรักษาเสียก่อน

อาการตัวเหลืองอย่างไรที่ต้องปรึกษาแพทย์?

ทารกที่มีอาการตัวเหลืองให้เห็นภายใน 24 ชั่วโมงหลังคลอด อาการตัวเหลืองเห็นชัดที่ขาและเท้า อาการตัวเหลืองที่ไม่ลดลงหลัง 1 สัปดาห์ไปแล้ว ทารกมีอาการไข้หรืออาการอื่นๆ ที่เป็นอาการแสดงของความเจ็บป่วยร่วมด้วย หรือกรณีที่ไม่แน่ใจ

ว่าอาการตัวเหลืองมากน้อยแค่ไหน ควรนำทารกไปปรึกษาแพทย์

จะให้การรักษาอย่างไรถ้าทารกมีอาการตัวเหลืองผิดปกติ?

ในทารกที่มีอาการตัวเหลืองถึงระดับที่ต้องการการรักษา วิธีการรักษาที่ใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้คือการส่องไฟรักษา โดยให้ทารกนอนใต้เครื่องส่องไฟรักษาที่มีหลอดฟลูออเรสเซนต์ อาจเป็นแสงสีขาวยหรือสีน้ำเงิน แสงจะช่วยเปลี่ยนสารสีเหลืองให้เป็นสารที่สามารถขับถ่ายออกจากร่างกายได้เร็วขึ้น ในระหว่างการส่องไฟรักษา ทารกจะได้รับการปิดตาทั้งสองข้างตลอดเวลา เพื่อป้องกันไม่ให้แสงเข้าสู่ย่นัยน์ตาของทารก

ผลข้างเคียงที่เกิดจากการส่องไฟรักษามีน้อยมากและเป็นช่วงสั้น ไม่มีผลต่อทารกในระยะยาว ทารกที่มีอาการตัวเหลืองมากถึงระดับที่อาจเป็นอันตรายต่อสมอง วิธีการรักษาคือการเปลี่ยนถ่ายเลือด เพื่อกำจัดสารสีเหลืองออกจากร่างกายให้เร็วที่สุด

โดยสรุป อาการตัวเหลืองแม้จะพบบ่อยในทารกแรกเกิด ส่วนใหญ่จะเหลืองไม่มากและหายไปได้เอง สำหรับทารกที่มีอาการตัวเหลืองผิดปกติตั้งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น คุณพ่อคุณแม่ก็ไม่ต้องตกใจ ให้พาลูกไปพบแพทย์เพื่อให้การดูแลรักษาที่ถูกต้อง ปัจจุบันนี้ความรู้ทางการแพทย์เกี่ยวกับวิธีการส่องไฟรักษาทารกตัวเหลืองได้มีความก้าวหน้ามาก ทำให้สามารถนำความรู้มาประยุกต์ให้มีเครื่องส่องไฟรักษาที่มีประสิทธิภาพสูง ทารกที่ต้องการการรักษาด้วยวิธีเปลี่ยนถ่ายเลือด ซึ่งมีความเสี่ยงในด้านต่างๆ กับทารกมากกว่า ปัจจุบันนี้มีน้อยมาก

